

ראש הישיבה - הרב מרדכי גרינברג שליט"א

שיטות הראשונים הפוסקים בענין מעמיד, ומעמיד דמעמיד*

תנן בסוכה כא': "הסומך סוכתו בכרעי המטה כשרה, ר' יהודה אומר אם אינה יכולה לעמוד בפני עצמה פסולה".

ואיתא עלה בגמ', "מאי טעמא דר' יהודה, פליגי בה ר' זירא ור' אבא בר ממל. חד אמר מפני שאין לה קבע¹, וח"א מפני שמעמידה בדבר המקבל טומאה². מאי בינייהו, כגון שנעץ שפודין של ברזל וסיכך עליהם, למ"ד לפי שאין לה קבע, הרי יש לה קבע, ומ"ד מפני שמעמידה בדבר המקבל טומאה, הרי מעמידה בדבר המקבל טומאה. אמר אביי לא שנו אלא סמך אבל סיכך על המטה כשרה³.

ומשמע בפשטות מדברי רש"י שפסול מעמיד הוא דאוריתא, שהרי כתב במעמיד, "דהוי כאילו סוכך בדבר המקבל טומאה", אבל שאר הראשונים כתבו להדיא שאינו אלא גזירה מדרבנן, וכדלקמן.

ובטעם קבע, הקשו הראשונים על פירש"י, שא"א לומר שסוכה המטלטלת ע"ג מטה פסולה, ור"י לטעמיה, שסוכה היא דירת קבע דא"כ אמאי לא אמרה הגמ' שר"י לטעמיה דאמר סוכה דירת קבע בעינן. ועוד הקשו ממתני' דלקמן כב': "העושה סוכתו בראש העגלה או בראש הספינה כשרה ועולין לה ביו"ט", וליכא מאן דפליג עלה, הרי שאף ר' יהודה סובר סוכה המטלטלת כשרה, ומ"ש מטה מעגלה או ספינה (עי' בר"ן וברא"ש כאן).

עוד הקשו על רש"י, כשאמר אביי לא שנו אלא סמך, אבל סיכך כשרה, והיינו כשנעץ ד' קונדסין וסיכך על גבי הקונדסין, והמטה משמשת רק דפנות לסוכה, ואין הסכך נשען עליה. וא"כ קשה, פשיטא, וכי מה בא אביי לאשמועינן שסוכה כזו כשרה, "משנה שלמה היא, ר"י אומר אם אינה יכולה לעמוד בפני עצמה פסולה, הא יכולה לעמוד בפני עצמה

* הדברים נאמרו בשיעור כללי.

¹ שמתלטלת ע"י מטה, ור' יהודה לטעמיה דאמר סוכה דירת קבע בעינן - רש"י.

² ואעפ"י שלא למדנו פסול אלא לסכך, הואיל ועיקרו של סכך אלו מעמידין, הוי כאילו סיכך בדבר המקבל טומאה - רש"י.

³ ולא סמך הסיכוך בכרעים אלא ע"ג יתידות, אבל כל דופני הסוכה אינן אלא מטות משלשה צדדין, לא פסיל ר' יהודה. דהא לא גמרינן פסול מיניה לסוכה אלא לסיכוך, וזה לא הוא ולא מעמידו בפסולים, ולענין קבע נמי יש קבע לסיכוך - רש"י.

כשרה" (לי הראש).

והראב"ד פי' שסמך עליה, ולא שהסכך מונח על ד' כרעי המטה, אלא עשה סוכה וסמך את הסכך על המטה, כשהיא משמשת דופן אחת, באופן שאם תנטל המטה, תפול הסוכה. וזהו "אין לה קבע". ומ"ש "אבל סיכך ע"ג המטה כשרה", היינו שנעץ קונדסין במטה. וכפירש רש"י - "בסכך ע"ג המטה". וזה כשר, וכמו שעושה סוכה ע"ג הספינה או העגלה.

והרא"ש הביא פי' אחר מדברי הירושלמי. "דטעמא דאין לה קבע, לפי שאין עשרה טפחים מן המטה ועד הגג", והיינו, שלא מודדים עשרה טפחים מן הקרקע ועד לגג, אלא מהמטה ועד לגג. וע"ז שאל הראש בהמשך "מה לי סמך ומה לי סיכך ע"ג המטה", והרי בין כך ובין כך ליכא י' טפחים מהמטה עד לגג. ות"י הרא"ש, שאם אין הסכך נסמך על המטה, כשיוציא המטה, יהא י' טפחים מהקרקע לגג, ואין הסוכה נפסלת כשהמטה בתוכה, "מידי דהוי אכרים וכסתות דפ"ק דלא הוי מיעוט, לא לענין עשרים ולא לענין עשרה".

ולפי שיטה זו מתורצת גם שאלת הרא"ש, מה חידש אביי, דזה גופא חידש, שאם סומך הסכך ע"ג קונדסין, אין המטה ממעטת שיעור עשרה, ולא הוי דירה סרוחה.

והרמב"ן פי' שסומך ע"ג המטה, היינו שהופך המטה ומניח הסכך על הכרעיים המופנים כלפי מעלה, ואז אומרים לו עמוד ונעשה מלאכתנו, וזהו שאין לה קבע, היינו, שעוד מעט יהפכו את המטה להשתמש בה כדרכה. משא"כ במסכך ע"ג המטה כשעומדת כדרכה, אף שהיא מיטלטלת, כשרה.

ובנוגע לטעם השני של ר"י, שמעמידה בדבר המקבל טומאה, כ' הר"ן שאסור מדרבנן, שמא יאמרו זה עומד וזה מעמיד, כשם שראוי להעמיד, כך ראוי לסכך. והקשו הראשונים מהמשנה בסוכה יד': "חבילי קש וחבילי עצים וחבילי זרדין אין מסככין בהן (כשהן קשורין - רש"י), וכולן שהתירן כשרות, וכולן כשרות לדפנות" (דכל סוכה סכך משמע דדופן לא איקרי סוכה וכו' - רש"י). הרי שכשר להעמיד בדבר הפסול לסכך, ות"י הר"ן שהמשנה לא אמרה שמעמיד הסכך ע"ג החבילות, אלא על גבי הקונדסין.

והריטב"א ת"י תירוץ נוסף, דכל שאין איסורו לסכך אלא מדרבנן, לא גזרו בו סמיכה, וגזירה לגזירה היא, דרק לסכך גזרו ולא להעמיד, משא"כ בדבר שאיסור סיכוך בו הוא מדאורייתא, כמו דבר המקבל טומאה, כמיטה, אסרו גם העמדה בו.

עוד הקשו מהא דלקמן (כ"ב) "העושה סוכתו בראש האילן כשרה", ולא פליג ר' יהודה, והרי אילן פסול לסכך בו, והוי מעמיד.

ות"י הר"ן "שאני אילן דלא חזו לסכך ולא שכיח דמסככי ביה, ומש"ה לא גזר ר' יהודה". אלא שהקשה על דברי עצמו מהא דתנן (יא'). "הדלה עליה את הגפן". וכן הקשה הריטב"א, אחר שהביא ת"י זה בשם הראב"ד, "ושמא שכת רבינו ז"ל הא דתנן הדלה עליה את הגפן ואת הדלעת ואת הקיסוס, אלמא שכיח מילתא לסכך במחובר".

וע"כ פ"י הר"ן בשם הרמב"ן, וז"ל: הא דלקמן לא במסכך ע"ג האילן עסקינן, אלא שקרקע הסוכה נתון באילן, ונעץ קונדסין בקרקע הסוכה וסיכך עליהן, ובכה"ג אעפ"י שהמחובר סומך את המעמיד, לית לן בה, דמעשה קרקע בעלמא קא עביד, ובמתני' נמי דיקא דבהכי עסקינן, מדקתני ואין עולין לה ביו"ט", מלמד שצריך הוא לעלות שם, היינו בשקרקע שלה באילן, ולא בשקרקע שלה בארץ וסמך באילן. והיינו דאמר אביי ל"ש אלא סמך, אבל סיכך ע"ג המטה כשרה, כלומר, שאם נעץ קונדסין במטה וסכך עליהן כשרה, וכו', כיוון שאין הסכך נסמך ממש על המטה, אפי' שיתדותיו וקונדסיו סמוכות עליו, עכ"ל הרמב"ן שבר"ן.

ומשמע בפשטות כוונת הרמב"ן, שאם סומך הסכך על דבר פסול, הוי מעמיד ופסול, אך אם הסכך אינו נסמך ישירות על הדבר הפסול, אלא על הדפנות הכשרות לסכך, והדפנות נשענות על דבר פסול, כגון קרקע או מטה, והוי מעמיד דמעמיד, כשרה.

ולענין הלכה, כ' הרא"ש, דכיוון שהרי"ף הביא דברי אביי, משמע שהלכה כר"י, מדשקלו וטרו אמוראי אליביה. ובטעמו של ר"י נראה שעיקר הוא הטעם הראשון - שאין לו קבע - כדמשמע בירושלמי, שהטעם דפסול בסומך ע"ג המטה, דליכא עשרה בין המטה לסכך. ולפי"ז קשה מ"ט דחכמים, והרי סוכה כזו הוי דירה סרוחה דלכו"ע פסולה, וע"כ מסיק שר"י לא בא לחלוק על חכמים אלא לפרש דבריהם, ולפי"ז מסקנת הרא"ש שהטעם הוא משום קבע, ולא משום מעמיד בדבר המקבל טומאה. אבל הר"ן כ' שנראה אמנם שהלכה כר' יהודה, אך לא מהטעם הראשון, שאין לה קבע, אלא מהטעם השני, שמעמיד בדבר המקבל טומאה.

ושאל הר"ן, וכן הוא ברא"ש, איך סומכין ע"ג כתלים, והרי אין האבנים דבר שגידולו מן הארץ, ותיי הר"ן: "היינו טעמא משום דלא שכיח לסכך בכיוצא בהן, ועוד, דכו"ע ידעי דכל כה"ג בית דירה מיקרי ולא סוכה, הלכך ליכא למיגזר. ויש שנוהגין לעשות בכתלים דפנות של קנים משום היכרא, כדי שלא יהא נראה כסומך על הכתלים לגמרי, ומידת חסידות בעלמא הוא כל זה, לפי שיטתו של רב אלפס ז"ל. אבל הר"ז הלוי פוסק כדברי חכמים".

ונראה שהר"ן לשיטתו שכתב שטעם איסור מעמיד הוא משום גזירת חכמים, וע"כ י"ל שבדבר שלא שכיח לא גזרו.

ובשו"ע סי' תר"ל סעיף יג' פסק: "הסומך סוכתו על כרעי המטה, והכרעים הם המחיצות, אם יש בה גובה עשרה טפחים מן המטה לסכך, כשרה, ואם לא, פסולה. ואם סמך הסכך על עמודים והכרעים הם הדפנות, אפי' אין גובה עשרה מהמטה עד הסכך, כשרה, כיוון שיש עשרה טפחים מהארץ עד הסכך. ופסק זה הוא עפ"י דברי הירושלמי הנ"ל, שזהו פ"י שאין לה קבע", ומשמע שאין פסול מעמיד להלכה, וכ"כ הט"ז שם - וזה עפ"י דברי הרא"ש ודלא כהר"ן.

וכן משמע בשו"ע סי' תרכ"ט סעיף ח', וז"ל: לחבר כלונסאות הסוכה במסמרות של ברזל, או לקשרם בבלאים (פ"י חתיכות של בגדים בלויים) שהם מקבלים טומאה, אין

קפידא. הרי שאין קפידא להעמיד הסכך בדבר המקבל טומאה.

אבל בסעיף ז' משמע לא כך, שכן כ' ייש להסתפק אם מותר להניח סולם על הגג כדי לסכך על גביו, והוסיף הרמ"א בהגה: לכך אין לסכך עליו, ואפי' להניחו ע"ג הסכך להחזיקו, אסור. והו"ה בכל כלי המקבל טומאה, כסא וספסל שמקבלין טומאת מדרס. ופי' המגן אברהם ס"ק ט', דאין מעמידין הסכך בדבר המקבל טומאה, שמא יבא לסכך בו.

ולפי"ז קשה, שהמחבר סותר עצמו, שהרי בסי' תר"ל כ' שאם יש עשרה טפחים מהמטה ועד לסכך, הסוכה כשרה, ואף שמעמיד בדבר המקבל טומאה, שהרי סומך על כרעי המטה וגם פסק המחבר בסי' תרכ"ט סעי' ח', שאין קפידא להעמיד בדבר המקבל טומאה.

ותי' המג"א שמה שאסר המחבר בסולם, היינו משום שהוא עצמו סכך פסול, ואיירי שמסכך בו, ולא שמעמיד עליו הסכך, ולהעמיד באמת שרי בסולם.

ועוד תי', שמה שפסק בתר"ל שמעמיד אינו פוסל, היינו בדיעבד, וכלשונו שם "כשרה". אבל לכתחילה אסור, וכמ"ש כאן בסי' שיש להסתפק אם מותר. ומ"ש בסי' שמותר לקשרם בבלאות, היינו כמ"ש בסוף סימן תר"ל בשם הר"ן, דכיוון שאין הסכך עצמו נסמך עליהם, אלא שהקונדסין נסמכין עליהם, שרי, וכן עיקר (וביאר המחצית השקל בסי' תרכ"ח ס"ק ה', שלפי הר"ן כיוון שיש הפסק בין הדבר המקבל טומאה לבין הסכך, אין זה מעמיד, ומי שהוא מעמיד דמעמיד, ושרי כשי' הרמב"ן דלעיל).

ועל יסוד זה, שמעמיד דמעמיד מותר, אעפ"י שמעמיד אסור, חולק החזון איש באו"ח סי' קמ"ג ס"ק ד', וז"ל: ודבריהם ז"ל תמוהים מאוד, דלא כתבו הרמב"ן והר"ן והריטב"א להכשיר, אלא במעמיד הדפנות על המטה, והמטה היא קרקעית הסוכה, דהמטה מעשה קרקע בעלמא קעביד (לי' הרמב"ן במלחמות והר"ן) ואינו ענין להעמיד הכלונסאות בדבר המקבל טומאה, שהרי הכלונסאות הן הן ג"כ הסכך, ואין אנו מחלקין בסכך למחשב התחתון כמעמיד את העליון ולהכשיר את העליון. ולא נאמר אלא בדופן הנסמך על המקבל טומאה, ובזה נמי היינו דוקא כשהמקבל טומאה הוא קרקע, כמבואר בלי' הרמב"ן והר"ן, ואילו היה דעתם גם בסכך גופא מעמיד דמעמיד כשר, אין התחלה לדון במעמיד הדפנות על המטה, ואף אם בשאלתם נקטו כאילו מעמיד דמעמיד נמי פסול, מ"מ במסקנתם הוי להו לפרש, דאפי' בסכך גופא מעמיד דמעמיד כשר, שהרי כן הוא מדת חכמים לפרש חידוש כזה, ואשר אחר חידוש זה, אין כלל מקום לדון לפסול דפנות הנסמכות על המטה, וכו'. אלא ודאי דעת הראשונים ז"ל דכלונסאות הנסמכין על דבר הפסול לסכך בו, ה"ז בדין העמיד את הסכך ע"ג דבר המקבל טומאה. תדע, שהרמב"ן פי' סמך סוכתו על כרעי המיטה, היינו שהפך המטה וכרעיה למעלה, וא"א לסמוך כל הסכך על הכרעיים אלא א"כ יתן כלונס מכרע לכרע, ועל הכלונסאות הוא מסכך.

והר"ן והריטב"א הביא מידת חסידות, שהיו נוהגין בזמן שהכתלים של אבנים,

שהעמיד קונדסין אצל הדפנות לסמוך עליהם הסכך, וע"כ היו נותנין כלונס מקונדס לקונדס ומסככין על הכלונס, ואם איתא דמסכך על הכלונס לא איכפת לך במה שהכלונס הועמד בדבר הפסול לסכך בו, למה להו כולי האי, הלא אותו הכלונס המונח על הקונדסין, יניח על הכתלים.

לכן לדין שאנו נוהגין להחמיר בדין העמיד הסכך בדבר המקבל טומאה, כדעת הרמב"ן והר"ן, אין לקבוע הכלונסאות במסמרים.

ומיהו דווקא אם הכלונסאות אינם נסמכים על הכותל, אלא המסמר משלבו אל הכותל, אבל אם הכלונס נסמך על הכותל ומחזקו במסמר שלא ישמט ממקומו בשעת עריכת הסכך עליו, לית לן בה, כיוון שעומד בלא המסמר.

ולסמוך הסכך על כותל אבנים, אנו נוהגין היתר, כמש"כ הר"ן, ואפי' אם נותן חוטי ברזל בתוך הכותל, ל"ל בה, כיוון שעיקר הכותל מאבנים ועפר וטיט, וגם הברזל אינו נראה, וגם הכותל עומד בעצמו, ואין הברזל רק לחזק שלא יפול ע"י הנאה ותנועה.

לדברי החזו"א, אין להוכיח מהרמב"ן, שהתיר סוכה שקרקעיתה ע"ג אילן, שמעמיד דמעמיד מותר, דאין זו כוונת הרמב"ן, ואין שום נפמ"י בין מעמיד למעמיד דמעמיד, ודברי הרמב"ן הן רק כשסוכה מונחת ע"ג דבר המקבל טומאה, והמקבל טומאה היא קרקעית הסוכה, ורק בזה מותר, כשם שמעמידים סוכה ע"ג קרקע, אף שהקרקע פסולה לסיכוך וזו כוונת הרמב"ן "דמעשה קרקע בעלמא עביד".

ואלו הוכחותיו של החזו"א:

- א. הכלונסאות שהסכך מונח עליהם, הן עצמם משמשים כסכך, ואין אנו מחלקים בין סכך תחתון לעליון, ולומר כשכלונסאות נשענין ע"ג דבר המקבל טומאה, שהכלונסאות הן מעמידין, ומה שתחתיהן - מעמיד דמעמיד, דהכל הוא הסכך, והכל מיקרי מעמיד בדבר המקבל טומאה.
  - ב. אילו מעמיד דמעמיד היה כשר לא היו דנים הראשונים הנ"ל בדפנות ע"ג המטה, אלא בכלונסאות למעלה, אלא מוכח שהכלונסאות ודאי פסולים, ורק כשנשענים ע"ג המטה שהוא מעשה קרקע, יש מקום להתיר.
  - ג. דברי הרמב"ן דאיירי במטה הפוכה, ע"כ א"א לסכך ע"ג כרעי המטה, אא"כ שם כלונסאות מכרע לכרע, ומסכך ע"ג הכלונסאות, וא"כ הוי מעמיד דמעמיד.
  - ד. דברי החסידות שהביא הר"ן, דהיינו, שבכותל אבנים עושה דפנות מקנים, ולמה לא ישים הקנים ע"ג האבנים, והסכך ע"כ הקנים, והו"ל מעמיד דמעמיד.
- אלא שמצא החזו"א מקום להתיר, כאשר הכלונסאות מונחות באופן שאין צורך בדבר המקבל טומאה, והמקבל טומאה בא רק לחזקו, זה שרי.
- ולדברי החזו"א מ' בפשטות שגם את הדפנות אסור לחזק במסמרים לשי' זו, שהרי דן, איך אנו נוהגין היתר לסמוך ע"ג הכותל, והרי יש ברזלים בתוך הכותל, ותי' שעיקר הכותל עומד גם בלא הברזל, ואין הברזל אלא לחזקו. ולפי"ז בכותל של עצים שאין

הדופן עומד אא"כ יחזקוהו במסמרים, הו"ל מעמיד דמעמיד, דאסור.

ויש להבין בהוכחתו הראשונה, שהכל נחשב לסכך, ולא אמרינן שהתחתון מעמיד דמעמיד, והעליון מעמיד וכשר, וא"כ משמע שאם המעמיד דמעמיד אינו בסכך - שיחשב הכל כסכך - אלא שהוא בדופן, יהיה כשר, וזה כדלא כדבריו בשאר ההוכחות ובמסקנה. וצ"ל, ששאלתו הראשונה היא לשי' המג"א, דלדידיה יש היתר במעמיד דמעמיד. וע"ז הקשה, שאם המעמיד דמעמיד הוא בסכך, אין מקום לחלק ביניהם, והכל נחשב לסכך אחד, ופסול. אבל באמת לשיטתו של החזו"א, בכל מקרה מעמיד דמעמיד פסול, אא"כ הפסול משמש כקרקע לסוכה.

אלא שדברי החזו"א תמוהים, שהרי תמך יסודותיו על דברי הרמב"ן, שרק כשהפסול עושה מעשה קרקע כשר, וכי שלא התכוונו כלל להיתר של מעמיד דמעמיד, אבל המעין בחידושי הריטב"א יראה מפורש שזהו טעם הרמב"ן, שבריתב"א שהובא לעיל כי ליישב הא דעושה סוכתו ע"ג האילן כשרה, "שאין הסכך סומך על האילן, אלא שקרקע הסוכה נתון באילן, ונעץ קונדסין של עץ בקרקע הסוכה, וסכך עליהן, אעפ"י שהקונדסין עומדין באילן, לא חיישינן שהרי מעמיד דמעמיד הוא, ואם באנו לאסור להעמיד קונדסי סוכה במחובר, הרי אתה אוסר מלהעמידם בארץ ולסכך בהן, דהא לא אפשר.

וראיתי בהערות של הרב אלישיב שליט"א על מסי' סוכה, שכי' שהריטב"א הוא תלמיד הרמב"ן, ואם כתב שהטעם באילן שמותר הוא משום גדר מעמיד דמעמיד, מסתמא שמע זאת מפי הרמב"ן.

ועוד הקשה הרב שלמה זלמן אויערבך זצ"ל בספרו מנחת שלמה ס"י מז' על טענתו של החזו"א שהכל נחשב כסכך אחד, מנין לו זה, דלמא הכלונסאות המחוברים במסמרים הם סכך פסול, ואינו מצטרף לסכך הכשר, וממילא הוי מעמיד דמעמיד.

ומ"ש לשי' הרמב"ן, שכשהופך את המיטה, והכרעים למעלה, חייב להניח כלונסאה מכרע לכרע, וממילא הוי מעמיד דמעמיד, דא"א להניח הסכך על הכרעיים, גם זה אינו הכרח, שהרי אפשר שהכרעיים אינם כלונסאות, אלא דפנות, וממילא מניח הסכך על דבר המקבל טומאה, והוי מעמיד, לא מעמיד דמעמיד.

וכן מה שהקשה לר"ן, למה במסכך ע"ג אבנים, לעשות דפנות מקנים, יניח הכלונסאות על האבנים, ויהיה מעמיד דמעמיד, י"ל דאה"נ דזו כוונת הר"ן, ושרי בזה כיוון דהוי היכרא וסגי בזה, וכ"מ מל' הר"ן, שכתב "שנוהגין לעשות בכתלים דפנות של קנים משום היכרא, כדי שלא יהא נראה כסומך על הכתלים לגמרי", וכן משמע בלשון המג"א, שכתב בסי' תרכ"ט ס"ק ט' "ויש נוהגין להעמיד קנים תחת הסכך ומדת חסידות היא".

אלא שאין מכאן הוכחה, שאם הדפנות עשויות מדבר המקבל טומאה, אפשר להניח קרשים תחת הסכך, דאפשר שכיוון שהסכך נשען בסופו של דבר על הדפנות המקבלות טומאה, הוי מעמיד ופסול, ורק במחיצה של אבנים, דבלא"ה כי הראשונים דשרי, דאין

שייך בזה גזירה, הקילו בהיכר כזה.

וכ"כ במנחת שלמה שם, "מסתבר שלא מהני מה שמניח עליו קנה של עץ, דסו"ס נראה כמונח על השיפוד, אלא שהקנה חוצץ בין השיפוד והסכך, ואילו אם יניח דיקט דק על הכותל או שיפוד, וכי יחשב כמונח על הדיקט, ורק הכא כיוון שאינו מעיקר הדין וכמש"כ הר"ן, ואינו אלא להיכרא, סגי בזה".

לסיכום: אן קיי"ל דבדיעבד מעמיד דמעמיד ודאי שרי, שהרי אפשר שהלכה כחכמים שהמסכך ע"ג המטה כשרה, ואף לשי" ר' יהודה שפוסל, הרי פליגי אמוראי, ואפשר שטעמו משום קבע, ולא משום מעמיד, וכדברי הירושלמי, וקשה א"כ להחמיר גם במעמיד דמעמיד.

וכן סים הרש"ז אויערבך זצ"ל: "ובכלל חושבני דהפסול הוא רק כשנראה לעינים, אבל מה שנאחז ע"י מסמר, אין מקום לטעות ולהשוותם לסכך, ועכ"פ יש לדעת שהשו"ע פסק בכמה מקומות דמעמיד בדבר המקבל טומאה כשר".

ולסיום, יש מן הענין להביא שיטה שונה בהבנת דברי הרמב"ן, והיא שיטת הרב יוסף דב סולוביצי'ק זצ"ל, כפי שהובאה ברשימות שעורים שכתב משמו הרב צבי רייכמן שליט"א, ושם חקר בפסול מעמיד, האם כרש"י שהואיל והפסול לסכך מעמיד את הסכך, נתנו לסכך דין המעמיד עצמו, והרי הסכך נחשב ג"כ כדבר המקבל טומאה, או נפרש שהוא פסול מיוחד מדרבנן.

וקרוב לומר שבזה פליגי אם מעמיד דמעמיד פסול, דאם הוא כרש"י, שהסכך מקבל דין המעמיד עצמו, אין נפמ"נ, דבכל ענין, כיון שהסכך נעמד על ידי פסול, נחשב כפסול, גם אם נעמד ע"י מעמיד דמעמיד, הכל נגרר ע"י הפסול והופך לפסול. אך אם הוא דין מיוחד שמעמיד פסול, י"ל דלא גזרו אלא במעמיד, ולא מעמיד דמעמיד.

ואולי יש עוד נפמ"נ, דחלקו הפוסקים אם מעמיד הוא דוקא בדבר טמא או כל סכך פסול, ולרש"י הכל נגרר אחר הפסול, אין נפמ"נ מהו הפסול, שלעולם נתנו לסכך את דינו של המעמיד, ואין נפקא מינה אם המעמיד מקבל טומאה או פסול מטעם אחר. אך אם הוא דין מיוחד, י"ל דווקא בדבר המקבל טומאה, דבזה מצינו דין מעמיד, כמו בשבת טו': - דבטומאה הכל הולך אחר המעמיד, כמו בטבעת אלמוג וחותרמה מתכת.

והנה במשנה בסוכה טו': דנה בענין מקרה סוכתו בשיפודין. ובעמ' ב' אמר רבא שנותן ראשי הקנין על השיפודין, ואם יש ביניהם כמותן כשרה, וקשה, הרי מעמיד הסכך בפסול.

וכי שם ליישב, שרק כשהפסול משמש כמעמיד בלבד, יש גזירת מעמיד לפסול, אך לא כשמשמש גם בתפקיד נוסף כגון סכך, שאז לא חל ע"ז שם מעמיד, וממילא גם לא הגזירה וע"כ מעמיד בשיפודין כשרה, אם יש ביניהן כמותן. ובזה ביאר גם שי" הרמב"ן, שמה שמותרת הסוכה ע"ג האילן, הואיל והאילן משמש גם כקרקע הסוכה, פקע ממנו שם מעמיד שפוסל.

ושיטתו הפוכה מזו של החזו"א מקצה אל הקצה, שלחזו"א המעמיד את הסכך נחשב לסכך אחד, ואין להבחין בין סכך עליון לתחתון, ואילו להרב סולוביצי'ק, במקרה

שהתחתון משמש גם כסכך, אין לו שם מעמיד כלל.